

Internationell press om Ukraina-kriget i slutet av juni 2022

Kriget i Ukraina har fått många ekonomiska, militära, ekologiska och politiska konsekvenser. En del av dem är sådana som man förväntar sig under stora krig. Andra är mer oväntade. Många konsekvenser är mycket djupgående och kommer att påverka hela världen, i synnerhet Europa och Ryssland, under lång tid framåt. Denna artikelsamling tar upp olika aspekter av detta.

Att de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland medfört problem för Moskva är uppenbart, men de har också orsakat problem för Europa, bl a har t ex Tyskland hårt drabbats av en energikris. Å andra sidan tyder mycket på att Ryssland klarat av sanktionerna ganska bra, bl a genom att man kunnat sälja sin olja och gas till andra köpare med god vinst (energiekrisen har medfört stigande priser). De stora multinationella olje- och gasbolagen kan nu glädja sig åt kraftigt stigande profiter.

Kriget har medfört en omvälvning av den sk säkerhetspolitiska situationen. I stort sett alla länder i Europa har beslutat om kraftig militär upprustning, samtidigt som de av tradition alliansfria länderna Sverige och Finland sökt medlemskap i Nato. De stora ekonomiska vinnarna på sikt är givetvis vapenindustrin som nu kommer att kunna göra enorma vinster.

Grundorsaken till alltihopa är givetvis den ryska invasionen av Ukraina. Den andra artikeln nedan, ”Kriget i Ukraina – den infernaliska mekaniken”, tittar närmare på olika aspekter av detta och de mer eller mindre kusliga framtidsperspektiv som öppnat sig.

MF 29/6 2022

Innehåll

Mediapart	1
<i>Rysk gas: Sanningens ögonblick för Europa</i>	1
Le Monde	4
<i>Kriget i Ukraina – den infernaliska mekaniken</i>	4
Le Monde Diplomatique	7
<i>Vem vinner energikriget?</i>	7

Lästips

Tidigare artiklar om sanktionerna och andra ekonomiska frågor och deras konsekvenser:

Rajan Menon: [Krigets ekonomiska följder](#)

[Internationell press om Ukraina-kriget i början av juni 2022](#)

Artikeln ”Håller Ryssland på att vinna sanktionskriget?” i [Internationell press om Ukraina-kriget i mitten av maj](#)

Andra artiklar från senaste veckan:

Branko Marcetic: [USA kan hjälpa Ukraina att förhandla för att få slut på kriget](#)

Jan Czajkowski: [Socialistisk Politik och Ukraina – debatt](#)

Se även: [Vietnam krig! Ukraina fred?](#) (Jämför med Vietnamkriget. Ur *Svenssons Nyheter*)

Mediapart

Rysk gas: Sanningens ögonblick för Europa

Martine Orange

Mediapart, 25 juni 2022

Kommer Europa att ha tillräckligt med gas i vinter? Inom EU står det klart: Ryssland har bestämt sig för att använda gasen som påtryckningsmedel. Risker för energibrist går inte längre att utesluta. Tyskland är mest hotat och talar om ett Lehman-moment i systemet.

Ransonering. In i det sista hade den tyska regeringen hoppats att aldrig behöva uttala det ordet. Den 23 juni fick man ändå krypa till korset: sedan drygt tio dagar har de ryska gasleveranserna vida Nord Stream 1 minskat med 60 procent. Och lagren är fyllda bara till 58 procent. Tyskland, som gjort massiva inköp av rysk gas i syfte att fylla alla tillgängliga lagringsmöjligheter före vintern, är inte längre säker på att klara av det.

Det försämrade läget har gjort att den tyska regeringen beslutat att utlösa nivå 2 i sin krisplan. Där ingår bl a förslag om att stärka regeringens kontroll av energimarknaden och priserna samt uppmuntra en minskning av konsumtionen. Vid etapp 3, den yttersta delen av krisplanen, har regeringen möjlighet att ta kontroll över distributionen, införa ransonering och prioritera vissa kunder – i första hand hushållen.

”Bara att se sanningen i vitögat. Att skära av gasleveranserna är en ekonomisk attack mot oss från Putins sida”, sade vice förbundskansler Robert Habeck och förutskickade att en svår tid är att vänta. ”Vi går mot en besvärlig tid. Även om ni inte känner av den än befinner vi oss i en gaskris”, sade Habeck. I mycket pessimistiska ordalag utesluter han inte ”att hela marknaden kan braka ihop” och riskera att leda till ”ett Lehman-moment i energisystemet”.

Den tyske ekonomi- och klimatministerns uttalanden skapar oro långt utöver befolkningen i Tyskland. Vid ankomsten till EU-toppmötet i Bryssel den 24 juni talade alla ledande politiker om det. För alla inser att efter fyra månader av konflikt i Ukraina väntar nu sanningens ögonblick för Europa. ”Om Tyskland redan idag säger att man kommer att stå inför brist på gas till vintern kommer konsekvenserna att bli enorma inte bara för Tyskland, utan för alla andra länder i EU också”, sade Belgiens premiärminister Alexander De Croo.

Genom att sikta in sig på Tyskland, som till mer än 50 procent är beroende av rysk gas, vet Kreml vad man gör: man slår mot själva hjärtpunkten i europeisk ekonomi. Hela den tyska produktionsapparaten är hotad: drygt en tredjedel av gasimporten går till tyska företag. Bara tanken på att Europas största ekonomiska makt kan komma att strypas på grund av brist på energi får mer än en att darra med tanke på alla sidoeffekter detta får i såväl Väst- som Östeuropa.

Gasen som vapen

Men ett sådant svart scenario går inte att utesluta, enligt chefen för Internationella energimyndigheten. ”Europa måste vara redo om gasen helt stoppas”, varnade Fatin Birol i en intervju med *Financial Times*. ”Ju mer vi närmar oss vintern desto mer förstår vi ryssarnas avsikter. Jag tror att leveransstoppen syftar till att hindra Europa från att fylla sin lagerkapacitet och öka Rysslands inflytande under vintermånaderna”, säger han. Redan i fjol sommar varnade Fatin Birol européerna för Rysslands onormala agerande: man levererade inte de kvantiteter av gas som förväntades, påpekade han då. Inte många förstod – eller ville förstå – Vladimir Putins underförstådda budskap vid den tiden: Ryssland höll på att bygga upp en krigskassa som en del av planerna på en tänkbar invasion av Ukraina.

Den här gången har varningen från Internationella energimyndigheten verkligen hörsammats. ”Putin använder sig av gasen som vapen”, sade Robert Habeck. Moskva däremot förnekar alla onda avsikter. Efter att ha stoppat gasleveranserna till Polen, Bulgarien, Nederländerna och Danmark, som vägrat betala för sina inköp i rubel som Moskva numera kräver för att kringgå de västliga sanktionerna, handlar leveransminskningarna till Tyskland men även Italien, Frankrike och Österrike, enligt Gazprom, bara om underhållsproblem: de turbiner Siemens levererat har skickats till Kanada för reparation och där vill man inte skicka tillbaka dem eftersom utrustningen står på listan över sanktioner, försummar Putinregimens redskap i gaskriget inte att framhålla.

Gazproms förklaringar övertygar ingen. Kännarna av den europeiska gasmarknaden påminner om att tidigare, när gasledningen Nord Stream behövde repareras, satte Gazprom en ära i att respektera leveransmängden och gjorde det via andra gasledningar. Gasleveranserna från Ryssland ligger på sin lägsta nivå, vilket innebär att européerna inte kan bygga upp sina lager till 90 procent till den 1 oktober, som målsättningen varit.

”Ryssland har inte mycket att spela med. Men gasen är ett av Kremls kort. [...] Om Moskva kan skada EU:s ekonomi kan det minska allmänhetens stöd till finansieringen av kriget i Ukraina. Om EU klarar av att uppnå sina mål med att fylla lagren kommer man sannolikt att fortsätta att skicka pengar och vapen till Kyiv”, säger Alexander Gabuev på den amerikanska tankesmedjan Carnegie.

Den ryska taktiken att splittra EU i Ukrainafrågan har inte undgått någon. Men den kan ändå visa sig effektiv: regeringskoalitionen i Italien under Mario Draghi har just spruckit och Femstjärnerörelsen är oenig om Ukraina. Även i Bulgarien har regeringskoalitionen hamnat i minoritet på grund av stödet till Kyiv.

Den galopperande inflationen, i huvudsak kopplad till priserna på energi och livsmedel, sätter dessutom invånarna i Europa på hårda provningar. I maj ökade konsumentpriserna i eurozonen med 8,1 procent i genomsnitt. Och kurvan ser inte ut att vara på väg att vända. Nyheten om minskningen av ryska gasleveranser har åter fått priset på gas att svinga sig uppåt och ligger nu nära 150 euro per MWh. Som en följd har också elpriserna, som är kopplade till gaspriset, också tagit ett kliv uppåt och överstiger nu 300 euro per MWh. Serien av hårda slag kommer att drabba ekonomin i stort och ger för varje dag som går ny näring åt oron för en recession.

Det stora pusslandet

”Det måste upprättas regler om delning av energin. [...] Vad jag oroar mig för är att den europeiska solidariteten kommer att sättas på svåra prov om vi inte löser frågan med de ransoneringar som håller på att uppstå. [...] Om vi inte gör det kommer det att sluta i kaos”, säger chefen för den tyska energigruppen RWE, Markus Krebber.

För närvarande har länderna i Europa framför allt svarat på den utmaning på energiområdet som Ryssland utsätter dem för genom att pussla ihop åtgärder som främst syftar till att reducera konsekvenserna av prisökningarna. Tyskland, Nederländerna, Österrike och länderna i Centraleuropa har bestämt sig för att glömma sina miljöloften och utan att tveka sätta igång sina kolkraftverk igen. På några månader har EU-länderna blivit stora importörer av kol från Sydafrika.

Italien har antagit en stödplan på 30 miljarder euro, delvis finansierad med en specialskatt på energibolagens superprofiter för att begränsa verkningarna för hushåll och företag av de höjda energipriserna. Sedan april har regeringen antagit åtgärder för att hushålla med energi i offentliga byggnader. Men regeringen anser ändå att dt trots de nya restriktioner Ryssland infört inte är nödvändigt med några mer akuta insatser.

Även om läget i Frankrike inte går att jämföra med Tyskland (importen av rysk gas uppgår i Frankrike till bara 23 procent av energibehovet mot drygt 50 procent i Tyskland) har den franska regeringen valt att i det närmaste säga ingenting. Den 23 juni förklarade premiärminister Elisabeth Borne bara att Frankrike hade som mål att fylla sin lagringskapacitet till 100 procent från nu och fram till hösten – just nu ligger den på 60 procent. Men hon talade varken om energibesparingar eller att stimulera en förändring av vanorna och av konsumtionen. Den energilag som antogs i oktober förra året för gasen och i februari för elektriciteten har förlängts till årsskiftet och bedöms vara tillräcklig. Medan 13 kärnkraftsreaktorer står stilla, vilket tvingat energibolaget EDF att gå ut på marknaden och köpa till högsta pris, dröjer sig illusionen kvar om ett land helt i lä för alla faror. Som vid Tjernobyl.

Vid ankomsten till EU-toppmötet betonade Luxemburgs premiärminister Xavier Bettel nödvändigheten av att hitta gemensamma lösningar. ”Beträffande gasen ska vi se om det går att hitta nya lösningar med Norge, eller Algeriet, eller med flytande naturgas (GNL), eller med USA. Men det är en mycket osäker tid, särskilt när man börjar tala om priserna”, sade han.

Alla kännare av energimarknaderna hade varnat för detta redan när de första sanktionerna mot Ryssland infördes. Även om det fortfarande, och mödosamt, kan gå att hitta ersättning till kolet eller rysk olja är det praktiskt taget omöjligt att hitta länder som kan leverera de 155 miljarder kubikmeter gas som Ryssland stått för. EU-länderna är på väg att upptäcka det och det svider.

Även USA, som hela tiden talat om att den egna exporten av schiffergas skulle kunna ersätta rysk gas, är nu mindre självsäkert. Förutom bristen på infrastruktur för att transportera flytande gas klarar producenterna i USA inte av att svara mot efterfrågan i Europa: i bästa fall har man lovat att exportera ytterligare 15 miljarder kubikmeter de närmaste månaderna, dvs en tiondel av vad ryssarna stått för.

Framför allt är USA:s regering på väg att upptäcka att det finns en baksida av att överta den europeiska marknaden från ryssarna: efterfrågan på den egna hemmamarknaden utgör hädanefter en direkt konkurrent till Europa, vilket leder till en prisökning. Även om priset på amerikansk gas inte är kopplad till världsmarknaden är man inte lika immun som tidigare. När energipriset blivit en politisk fråga också i USA har flera kongressledamöter, bl a den demokratiska senatoren Elizabeth Warren, krävt förbud mot export av amerikansk olja och gas och helt reservera den åt den inhemska konsumtionen.

Och diskussionerna är lika komplicerade med Algeriet – EU, och i synnerhet Spanien, har återupptäckt den taggiga frågan om Västsahara – Azerbajdzjan och Libyen. Så fort hoten om stopp för rysk gas började märkas av störtade Tysklands vice förbundskansler iväg till Qatar, en av de stora producenterna av gas i världen, för att där försöka hitta något som kompenserade den ryska gasen. Men frågan drar ut på tiden. För att göra sin verksamhet mer lönsam kräver Qatar kontrakt på 20 år om leveranser. Krav som står i bjärt kontrast till Tysklands politik med att minska klimatuppvärmningen och så fort som möjligt upphöra med användning av fossil energi.

”Idag är det Europa och inte Ryssland som drabbas av sanktionerna på energiområdet”, konstaterar den tidigare ryske oligarken Michail Chodorkovskij i en intervju med *Politico*. Den tidigare chefen för den ryska oljejätten Yukos upphör inte att förvåna sig över hur dåligt förberedda européerna varit. Hur kan man ha beslutat om sanktionerna utan minsta avtal om alternativa leveranser, frågar han sig. Borttagad av Vladimir Putin och dömd till tio års fängelse är han sedan han 2013 släpptes fri en orubblig motståndare till Kreml. ”Problemet är att de befintliga väst-ledarna aldrig tidigare har diskuterat med en gangster. Med honom går det inte att diskutera förrän han känner sig trängd”, säger han.

Och hittills har sanktionerna inte försvagat Ryssland, tvärtemot allt vad som sagts från amerikanskt och europeiskt håll. I stället är det Väst som blivit isolerat och inte klarat av att övertyga resten av världen om det välgrundade i fördömandet av Ryssland. Kreml har lyckats bryta sin isolering och sälja sin olja och gas till Kina, Indien och resten av världen. Det ryska handelsöverskottet har aldrig varit så stort och rubelkursen aldrig legat så högt.

EU har inte dragit några som helst lärdomar av denna oväntade utveckling, utan bara fortsatt på samma kurs med det ena sanktionspaketet efter det andra som svar på den berättigade upprördheten över invasionen av Ukraina. Utan att fråga sig om taktiken varit den bästa. Med risk för att Vladimir Putin ska kamma hem ytterligare en seger: att få se ett splittrat och försvagat EU.

Översättning: Björn Erik Rosin

Le Monde

Kriget i Ukraina – den infernaliska mekaniken

Pierre Lellouche¹

Le Monde, 25 juni 2022

Sedan början av 2000-talet och den ”orangea revolutionen” 2004 ägnar sig Ryssland i Ukraina åt en kampanj som länge skedde i det tysta, men sedan åtta år blivit öppet militär. Allt i syfte att hålla kvar detta land i den egna inflytandesfären. Kulmen i denna styrkemätning var Putins diplomatiska ultimatum i mitten av december i fjol i syfte att åstadkomma uttryckliga garantier för att Ukraina inte skulle bli medlem av Nato och därmed tilldelas en ställning som neutralt land i form av en s k ”finlandisering”. Förutom detta mål fanns också andra krav: tillbakadragande av vissa av de vapensystem, som Nato placerat ut vid ryska gränsen. Sedan Washington avvisat detta ultimatum inleddes invasionen av Ukraina den 24 februari.

Hur ser situationen ut efter fyra månader av krig? En inbiten västlig optimist, och sådana finns många av nuförtiden i Washington och London men också i Paris, skulle dra slutsatsen att Putin redan misslyckats över hela linjen. Först och främst har Putins invasion befast en verklig ukrainsk nation, definitivt avskuren från sina rötter och sin långa ryska historia.

Putin ville till varje pris hindra Ukraina från att närma sig Nato, men har i själva verket åstadkommit en veritabel bro av västliga vapenleveranser till Ukraina, till nivåer utan motstycke: USA:s stöd uppgår redan till cirka 20 miljarder dollar i form av vapen, förutom ytterligare 20 miljarder i ekonomiskt och civilt bistånd.

USA:s satsning på Nato, som varit nästan helt bortglömd sedan kalla kriget upphörde, har påbörjats igen och är märkbara i Central- och Östeuropa, åtföljt av att andra allierade, som Frankrike, också förstärker sin militära närvaro där. Sverige och Finland är på väg att ansluta sig till Nato och därmed bryta en mycket lång historia av neutralitet. En allians som för bara två år sedan betecknades som ”hjärndöd” har svetsats samman igen tack vare Putin och USA har också honom att tacka för att landets politiska och militära ledarskap över Europa har återuppstått på ett mirakulöst sätt.

Till råga på allt får samme Putin, som 2014 energiskt motsatte sig allt närmande mellan Ukraina och EU – vilket ledde till Majdan-revolten och allt som därefter skett, bl a annekteringen av Krim – idag vanmäktigt iaktta hur Ukraina får status som kandidat till medlemskap i EU. Ryssland utsätts också för en närmast total ekonomisk bojkott av Väst,

---

¹ Pierre Lellouche, tidigare deputerad för högerpartiet Les Républicains, tidigare minister, för Europafrågor och utrikeshandel, under Nicolas Sarkozys tid som president (2007-2012).

vilket på sikt kommer att leda till betydande problem när det gäller underhåll och modernisering av landets industri.

Spiral mot upptrappning

Vår västlige optimist skulle således kunna dra slutsatsen att den förskräckliga förstörelse som skett i Ukraina och att tiotusentals ukrainska liv gått till spillo på fyra månader inte varit förgäves, även om kriget är långt ifrån över och även om målet att återställa Ukrainas territoriala integritet för ögonblicket är än mer avlägset. Med andra ord skulle Putin vara den store förloraren i denna affär.

Samtidigt finns en annan tolkning, mycket mindre optimistisk, av resultatet av de fyra senaste månaderna. Det som till en början var en lokal konflikt begränsad till Donbas och om Ukrainas status har inte bara lett till ett oerhört destruktivt krig mitt i Europa, utan också ett krig via ombud, utan krigsförklaring, mellan Nato och Ryssland och som när som helst kan spåra ur. Det har också fått internationella följder på grund av konsekvenserna på tre avgörande områden som ekonomi, energi och livsmedel.

För att förstå denna spiral mot upptrappning måste man hålla följande tre inslag i huvudet: detta krig är framför allt ett emotionernas krig, som utspelas via bilder (inte minst de offren tagit via sina mobiltelefoner) och som dagligen späs på av den ukrainske presidenten Volodymyr Zelenskyjs enastående skådespelartalang. Han har förvandlats till en mästare när det gäller att skuldbelägga hela västvärlden – demokratierna gör aldrig tillräckligt, aldrig nog för att hjälpa till med försvaret av hans folk, som utmålas som främsta försvarslinjen mot ryska planer på att attackera resten av demokratierna i Europa. Vad som utspelas är varken mer eller mindre än ”en uppföljare” av andra världskriget. Kiev är London under Blitzen, Zelenskyj är Churchill, Putin är Hitler och Biden är Roosevelt och har återskapat politiken med ”lend lease” från 1941,

Ett märkligt drag i detta krig är att se de största västliga makterna, först och främst USA, delegera definitionen av krigsmålen till Zelenskyj. Som den amerikanske säkerhetsrådgivaren Jake Sullivan nyligen uttryckt det: ”Vår uppgift är att ge dem alla medel de har behov av och ge dem en så stark ställning som möjligt.” I vilket syfte? Det vet ingen, i varje fall vågar ingen säga det offentligt för att inte omedelbart hamna inför rätta som förespråkare av en uppgörelse å la den som skedde med Hitler i München 1938 ...

Det minsta som kan sägas om denna frivilliga abdikation när det gäller att ange målen för konflikten med den rivaliserande supermakten, med 5 977 kärnvapenstridsspetsar enligt beräkningar av Federation of American Scientists, är att den är problematisk. I synnerhet som det står klart att styrkeförhållandena i kriget inte gör det möjligt för Ukraina att återta Donbas med egna resurser, och än mindre Krim. Detta innebär att vi befinner oss i en infernalisk mekanik, som går att sammanfatta på följande vis: det ryska angreppet är lika grymt som oacceptabelt, men de inledande ryska motgångarna har bara fått Kreml att hårdna i sin attityd och satsa på seger till varje pris. Och mot detta ett Ukraina som oupphörligt kräver mer vapen och solidaritet, inklusive att bli medlem av EU.

Ju mer vapen vi levererar och ju mer vi tillkännager vår solidaritet, desto mer ambitiösa blir Kievs krigsmål och desto mer vapen måste levereras för att de ska kunna uppnås, vilket bara ökar risken för att det hela ska spåra ur och eskalera.

Ju längre kriget varar desto mer får det en internationell karaktär genom konsekvenserna på energiområdet, inom ekonomi eller tillgången på livsmedel och desto mer riskerar Väst också att finnas sig isolerat från resten av det internationella samfundet. Faktum är att trots de FN-resolutioner som en majoritet ställt sig bakom står länder som representerar 4 miljarder

invånare på denna jord, och hälften av vad som produceras på jorden, närmare Ryssland och Kina än USA och dess allierade.

Om beslutet från tre av EU:s grundarländer, bl a Frankrike, att skicka en kraftig signal genom att ge Ukraina status som omedelbar kandidat för medlemskap går att förstå utifrån kortsiktiga politiska resonemang medför det samtidigt ändå en rad konsekvenser på längre sikt och som bara kan betecknas som problematiska.

Detta beslut bekräftar den intensiva byråkratiska lobbyverksamhet som bedrivs av EU-kommissionen, under Ursula von der Leyen, men också det inflytande över ett avgörande beslut om EU:s framtid som USA och Storbritannien (som ändå valt sin Brexit) utövar. Det stärker också tyngden hos grannländer till Ryssland som Polen och de baltiska staterna. För att inte tala om att Ukraina absolut inte är redo att bli medlem av EU och att denna kandidatur ställer till problem gentemot alla andra länder, framför allt de på Balkan, som i årtal kandiderat till medlemskap.

Växelmynt

Huvudinvändningen är att en integrering av Ukraina i EU på detta stadium är lika med att spänna vagnen framför hästen på det geopolitiska planet. För att inse det måste vi erinra oss att denna europeiska gemenskap, bildad 1955, under konferensen i Messina och stadfäst två år senare i Romfördraget, inte hade varit möjlig om inte USA genom bildandet av Nato 1949 gett Europa sina militära garantier. Det var den sockel av säkerhet som möjliggjorde den ekonomiska och politiska integrationen i Europa.

I fallet Ukraina är det motsatsen som sker: landet befinner sig i krig, dess ställning mellan Nato och Ryssland är inte reglerad ... och ändå tänker EU ta Ukraina under sina vingars beskydd, dvs lova att återuppbygga landet men också, i kraft av den klausul om ömsesidig säkerhet som återfinns i fördragen, också vid behov trygga landets säkerhet.

Ur USA:s synvinkel har detta bara fördelar: USA återfinner sitt fulla ledarskap över EU, kan sälja sin GNL, flytande naturgas, i stället för rysk gas, man kommer att sälja vapen för miljarder dollar till européerna samtidigt som man överlämnar återuppbyggnaden av Ukraina åt just dessa européer.

Är en sådan utveckling av kriget i Ukraina något som på sikt är acceptabelt för folken på den Gamla kontinenten när de väl förstått alla konsekvenser och redan i höst kommer att ställas inför de omedelbara följderna ekonomiskt och vad gäller energiförsörjningen ...

Det är därför nödvändigt att resa frågan om målen för detta krig och upphöra med att delegera denna avgörande fråga helt och hållet till beslutsfattarna i Kiev, där vi inte har någon uppfattning om vilka processer som pågår. Ett eldupphör och slut på kriget måste därför komma till stånd snarast möjligt innan det hela urartat ytterligare och vi hamnat i en icke önskvärd upptrappning, omöjlig att kontrollera. Det enda positiva med de massiva vapenleveranserna som hittills skett till Ukraina är att de kan komma att bli växelmynt, både gentemot ukrainare och ryssar, för att få till stånd ett eldupphör.

För ukrainarna kommer hur som helst ett sådant eldupphör att vara dåligt, eftersom det skulle innebära territoriella eftergifter. Det vore lika dåligt för demokratierna, eftersom det skulle innebära erkännande av ett militärt faktum i strid med alla internationella normer och i slutänden upprättande av en instabil demilitariserad zon liknande den som i 70 år skilt de båda staterna i Korea åt, utan att hittills utgöra någon garanti för fred.

Gentemot denna realpolitiska utväg går det förstås, som nu skett under fyra månader, att hålla på höga moraliska principer och nödvändigheten av att bestraffa angriparen. Men det alternativet förutsätter att kriget kan vinnas på de villkor som angivits av Ukraina, och några av dess

bundsförvanter som är mer benägna att löpa linan ut mot Ryssland: dvs att återta de territorier som ockuperats i Donbas och på Krim och även göra sig av med Putins regim genom att besegra den ryska armén och åstadkomma en större politisk kris i Moskva. Men det är att hänge sig åt illusioner att tro att en sådan lösning vore möjlig utan en massiv insats av USA och Nato. Och likt dem som 1914 sömngångaraktigt förde världen till ett första världskrig skulle detta leda till ett tredje världskrig.

Översättning: Björn Erik Rosin

Le Monde Diplomatique

Vem vinner energikriget?

Pierre Rimbart, Mathias Reymond

Le Monde Diplomatique, juni 2022

I sin otålighet att snabbt göra sig av med ryska energikällor och kunna kväva Kreml har EU-länderna improviserat fram alternativa lösningar. Nu kommer priset för att man varit så dåligt förberedd: priser som rusar i höjden, ekonomisk inbromsning, nytt diplomatiskt beroende. Medan USA gnuggar händerna ...

Med slutna ögon bugar sig Tysklands ekonomi- och klimatminister Robert Habeck respektfullt inför shejk Tamim Ben Hamad Al-Thami i Qatar. Det är den 20 mars 2022 och nu handlar det varken om den ”gröna omställning” eller de ”höga moraliska värden” som denne ledande figur inom De Gröna i Tyskland så värtaligt brukar orera om: när Robert Habeck visade sin underdånighet gentemot en så oklanderlig försvarare av de mänskliga rättigheterna som emiren av Qatar för att dagen därpå åter buga sig i Förenade Arabemiraten var det för att kunna köpa inte helt klimatmässigt korrekt energi: flytande naturgas (LNG) i stället för den ryska gas som hittills varit det som drivit tysk ekonomi. Bilderna väckte uppmärksamhet. En avspeglning av det jordskalv som kriget i Ukraina och sanktionerna mot Ryssland lett till i Europa. På några veckor har frågan om att säkerställa tillgången på energi tagit utrymme på scenen bredvid klimatomställningen. Och inte helt överraskande snabbt helt uttraderat den senare.

Sedan slutet av 1800-talet har behovet av att trygga tillgången på fossila bränslen varit något som nationer och imperier varit besatta av, om så detta innebar exploatering av olika folk, stora förändringar av naturen, kolonisering av kontinenter, förvandling av allierade till vasaller, befolkning och avfolkning av hela regioner. Mellan 2007 och 2011 var det Exxon-Mobil som hade taktpinnen på Wall Street och i november 2007 smulade Petrochina ett kort tag sönder alla tidigare rekord i börsvärden. Femton år senare är det bara Saudi Aramco, partiellt privatiserat, som återfinns på tio-i-topp-listan över börsvärden, omgivet av åtta högteknologiska jättar. Den digitala eran, som omsorgsfullt döljer sin energislukande infrastruktur bakom den stora allmänhetens små skärmar och allt det dunkel som övergången till förnybara tillgångar innebär har gjort att det som tidigare plågat generationer av västliga ledare förlorats ur sikte: att tillgången på energi är förutsättningen för en nations suveränitet och maktställning.

Några månader efter att den ryska invasionen inleddes uppvisar slaget om energin, som utspelas långt från Kyiv, redan sina lurade, sina skojare och de som utnyttjar tillfället. EU, och framför allt Tyskland, hör definitivt till den första kategorin.

I sättet att hantera krisen i Ukraina har EU gjort sig skyldigt till två oförsiktiga drag. Det första genom att brådstörtat och oplanerat försöka göra sig av med det stora beroendet av rysk gas (45 procent i början av 2022) och olja (27 procent), utan att ha något pålitligt alternativ och till ett jämförbart pris. Den 8 mars tillkännagav EU-kommissionen planen REPowerEU i

syfte att ”eliminera beroendet av ryska fossila bränslen fram till 2027” och mer konkret att fram till årsskiftet minska de ryska gasleveranserna med två tredjedelar. Planen är rikligt ströslad med tal om ”grön vätgas”, solenergi, vindkraft och biobränslen, men på kort sikt vilar projektet på tillgången till flytande naturgas (LNG). Transporterad på containerfartyg (som var och en innehåller motsvarigheten till vad som konsumeras under en dag i Frankrike) är denna energikälla, som i huvudsak exporteras av USA, Australien och Qatar, föremål för rena huggsexan, för en tredjedel av den internationella handeln med LNG sker inte via långsiktiga kontrakt, utan i form av dagliga uppgörelser: den som bjuder högst tar hem potten.

Precis som Robert Habecks fotarbete på Arabiska halvön väcker EU:s moraliska motiveringar för att sprida ut importen en viss förundran. ”Vår strategiska tanke är följande: vi vill skapa en morgondagens värld är demokratierna och deras handelspartners delar samma värderingar”, sade EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen för att sedan räkna upp framtida partners på energiområdet som USA och ytterligare tre exemplariska demokratier: Azerbajdzjan, Egypten och Qatar ... Men det kan ta månader, rent av årtal, innan de förhoppningarna tar sig uttryck i att naturgas från alternativa källor kommer att flöda. USA har inte tillräckligt med exportkapacitet för att kunna ersätta den ryska gasen, Qatars orderböcker, som främst är inriktade på Asien, är fulla fram till 2026 och Egypten exporterar huvuddelen av sin produktion till Kina och Turkiet. Kaoset i Libyen och motsättningarna mellan Algeriet och Marocko, som lett till att gasledningen Maghreb-Europa (GME) stängts gör att Nordafrika inte ser ut att kunna erbjuda någon lösning. Resultat: den 27 april låg priset på naturgas i Europa sex gånger högre än ett år tidigare.

Utifrån rent europeiska intressen utgör också Tysklands och EU-kommissionens uppslutning bakom USA:s intressen nästa misstag. Washington kan med lätthet utfärda embargo mot ryska fossila bränslen (den 8 mars) då man inte drabbas alls av den sortens sanktioner. EU-kommissionens beslut den 4 maj att följa efter USA och förklara att man ”gradvis tänkte upphöra att importera rysk råolja och raffinerade produkter till årsskiftet” var liktydigt med att bestraffa Europas invånare, i synnerhet de sämst ställda. Över hälften av den gas som EU importerar härrör från Ryssland. Men olika regeringars försök att undvika en kris å la ”gula västarna” i kontinental skala kompenserar varken helt och hållet eller varaktigt de höjda bränslepriserna. När man således med fog sprider ut sina köp av energi kan EU samtidigt inte heller unna sig att helt bojkotta Moskva. Och i den frågan har en klyfta redan uppstått: medan Polen och de baltiska staterna, som står helt på Washingtons sida, är fast beslutna att omedelbart sätta stopp för ”de fossila bränslen som finansierar Putins krig” vägrar Ungern och Slovakien, två länder som försörjs med olja via en rysk pipeline, att begå den harakiri i energifrågan som Ursula von der Leyen vill få dem att gå med på.

Tysk politik bestäms i Washington – inte i Berlin

Fallet Tyskland rymmer i sig den europeiska inkonsekvensen. Tyskland hade baserat sin energimässiga trygghet på billig naturgas, långsiktiga kontrakt och hållbar infrastruktur (gasledningarna Nord Stream 1 och 2). Den strategin härrör från början av 2000-talet: ett försvagat och fogligt Ryssland med ett överflöd av fossila bränslen gav den Europeiska Unionen en fördel gentemot leverantörer i Algeriet och Mellanöstern. När förbundskansler Angela Merkel 2011 beslutade om en avveckling av kärnkraften förstärktes Tysklands beroende av Moskva, men detta skulle uppvägas av en snabb övergång till s k ”grön” energi. Ännu fyra år efter att Moskva annekterat Krim stod Merkel fortfarande emot amerikanska påtryckningar om att överge projektet Nord Stream 2. Berlin ansträngde sig då för att framställa handeln med rysk naturgas och medföljande infrastruktur som något helt ekonomiskt och att i så hög grad som möjligt försöka hålla sin ekonomi borta från internationella konjunktursvängningar och Washingtons antiryska politik. USA:s hårdnande attityd, De Grönas medverkan i regeringen i Berlin och invasionen av Ukraina skulle spränga

detta status quo i bitar. Med Tysklands förbundskansler Olaf Scholz vid sin sida slog USA:s president Joe Biden den 7 februari fast att när det gäller energipolitiken bestäms tysk politik hädanefter i Washington, inte i Berlin: ”Om Ryssland invaderar, dvs om stridsvagnar och trupper på nytt korsar gränsen till Ukraina, då är det slut med Nord Stream 2. Det kommer vi att se till.” Man kan bara föreställa sig hur reaktionen hade blivit i Vita huset om Tyskland hotat att ”sätta stopp” för stora amerikanska infrastrukturprojekt om landet invaderade Irak ...

Med bomber över Kyiv skulle det bara ta någon vecka för Berlin att ansluta sig till USA:s hållning: stopp för Nord Stream 2, rask minskning av beroendet av rysk naturgas (mellan januari och april har beroendet minskat från 55 procent till 35 procent) för att 2024 helt ha gjort sig av med det, avtal med Nederländerna, Norge, USA, Qatar, Polen, den 1 maj tillkännagivande av placering av fyra flytande terminaler för omvandling av flytande gas till vanlig gas och snabb konstruktion av ytterligare två, från ena dagen till nästa gå med på det embargo mot rysk olja som Washington dekretat. Att på detta sätt plötsligt vända upp och ner på något så avgörande som trygghet beträffande energiförsörjning hade kunnat skräckslå vilken statschef som helst mån om att slå vakt om sitt lands strategiska intressen. Till råga på allt som USA:s löften om leveranser av ytterligare kvantiteter flytande naturgas till Europa utgör knappt en tiondel av vad EU importerat från Ryssland. Och när den nya infrastruktur som ska göra det möjligt att öka importen inte kommer att stå färdig förrän ... 2026.

Trots helomvändningen har kommentatorerna fortsatt att dundra mot Olaf Scholz. ”Hans vägran att sätta stopp för det ryska gasflödet gör de facto Tyskland till en medbrottsling till massmordet”, förkunnade ekonomikomentatorn Paul Krugman (*New York Times*, 7 april 2022). ”Det måste bli slut på rysk gas”, hette det i en ledarartikel i *Le Monde* (8 april 2022), ”även om detta skulle leda till ”produktionsstopp med permitteringar och minskad sysselsättning som följd och ökade kostnader för såväl producenter som konsumenter.”

Där har vi det pikanta i det hela. I närtid drabbar sanktionerna mot Moskva, bestämda i Washington och modigt anammade av EU, i första hand européerna. USA:s finansminister Janet Yellen medgav också utan omsvep att ett europeiskt embargo mot rysk olja ”bara kommer att få obetydlig effekt på Ryssland”, i stället leder det till höjda priser vilket på kort sikt gynnar Moskva.

Mer allmänt leder omstruktureringen av europeisk gasmarknad till flytande naturgas till ett trefaldigt problem, ekonomiskt, säkerhetsmässigt och ekologiskt. I motsats till oljan varierar priset på flytande gass från region till region. Första kvartalet uppgick priset på naturgas i USA till 7 dollar pr MMBtU, den enhet som flytande naturgas mäts i och som motsvarar 293 kilowattimmar, 32,30 dollar i Europa (med en topp på 72 dollar den 7 mars) och 30,70 dollar i Asien. EU har således tvingats teckna nya kontrakt precis i det läge när priserna slog alla rekord, för två år sedan låg priset under 2 dollar per MMBtU ... Kontinuiteten av leveranserna utgör ett annat problem: i motsats till avtal med Ryssland eller Qatar, två suveräna stater, bygger handeln med flytande naturgas med privata producenter i USA på svängningarna på marknaden. Containerfartyget *British Listeners* olika irrfärder – man startade vid Freeport, en terminal för flytande naturgas nära Houston den 21 mars med destination Asien via Panamakanalen för att sedan göra helt om den 1 april och gå genom slussarna i motsatt riktning, nu med Europa som mål och de höga priserna där – förebådar sömnlösa nätter för europeiska energiministrar. Men det allra största hyckleriet gäller miljön. Att producera och transportera flytande naturgas från USA ger ett utsläpp av växthusgaser dubbelt så stort som transport av vanlig gas från Ryssland (58 gram koldioxid per kilowattimme för en transport till Frankrike mot 23 gram). Läger man sedan till den nedsmutsning av miljön som produktionen av skiffergas, den ”frihetens gas” som är Donald Trump och Joe Biden så kär, kommer man upp i 85 gram koldioxid per kilowattimme ... I

väntan på en hypotetisk grön omställning av den tyska ekonomin ser det ut som notan vad gäller koldioxidutsläpp kommer att bli synnerligen saltad för de gröna ministrarna i Tyskland.

Om de geopolitiska styrkeförhållandena plötsligt gjort sig brutalt påmind utgör det också bevis på en länge närd illusion om de internationella relationerna. Från utvinning till konsumtion över transporter är handeln med fossila bränslen organiserad i en logik där producenter och konsumenter är ömsesidigt beroende av varandra. Under decennier av triumftåg för globaliseringen har marknadens evangelister profeterat om en värld minde benägen till konflikter tack vare det ömsesidiga beroendets fredsbringande karaktär. I en artikel som gett genljud har emellertid de amerikanska experterna på internationella relationer, Henry Farrell och Abraham Newman, smulat sönder denna amsaga. ”Tvärtemot alla påståenden från liberalt håll leder inte nätverksstrukturerna till att jorden blir platt, fragmenterad, samarbetsinriktad där maktförhållandena är diffusa och asymmetrin jämnar ut motsättningarna, i stället utmynnar de i obalans mellan påtagliga och varaktiga krafter.” I själva verket kan en del stater med maktmedel utnyttja det ömsesidiga beroendet, som USA med banksystemet Swift eller ryssarna med gasen. Sköta sig eller utsättas för vintrar utan uppvärmning är den form av utpressning som Väst länge misstänkt Moskva för att ägna sig åt, redan före invasionen av Ukraina – och som tog sig konkret form i mars när Vladimir Putin satte betalning i rubel som villkor för fortsatta leveranser.

I detta ”stora spel” med ömsesidigt beroende på energiområdet åtnjuter USA ett klart privilegium: medan Kina, den stora rivalen, fortsätter att importera fossila bränslen är man helt oberoende. Kriget har stärkt USA:s ställning och landets privata gas- och oljeproducenter skor sig också på bekostnad en försvagad rysk konkurrent. Men det finns ett moln på himlen: efter två år av produktionsstörningar på grund av nedstängningar, logistiskt kaos, brist på halvledare och råvaror innebär de plötsliga ökningarna av energipriserna ett hot mot såväl aktieägare som samhällsordningen. Strax före det stora resande sommaren innebär och ett halvår före kongressvalet är bensinpriset dubbelt så högt som 2020 – ett ämne som är än mer explosivt i USA än i Frankrike – precis som gaspriset. ”Administrationen måste ha hänsyn till den potentiella kostnadsökningen för amerikanska familjer på grund av satsningen på gasexport”, vädjade en grupp senatorer i februari i ett brev där man uppmanade energiminister Jennifer Granholm till ”snabba åtgärder” (*Financial Times*, 6 maj 2022) Sedan de ryska stridsvagnarna rullade in i Ukraina vakar Washington oroa sig för denna sjudande tryckkokare. Ända till att åter börja förhandla med två länder som man hittills försökt kväva genom sanktioner: Venezuela och Iran.

Kreml inriktar handeln med fossila bränslen på Asien

Gentemot detta USA, ängsligt men framgångsrikt, framstår Ryssland, tillsammans med EU, som den andre bedragne i en konflikt man själv utlöst. Stängningen av marknaden i väst, dit drygt hälften av oljeprodukterna och tre fjärdedelar av gasen gick i fjol, kommer att varaktigt amputera landets intäkter. I slutet av april betalade EU:s medlemsländer visserligen fortfarande cirka en miljard euro om dagen för sin energifaktura. Och trots sanktionerna innebar de häpnadsväckande priserna på västkanten att de som har hand om finanserna i Kreml kan se fram emot högre oljeintäkter i år än 2021. Men valutaflödet kommer att reduceras och på sikt kommer en inbromsning av nya projekt att inträffa i och med att Shell, BP och Exxon drar sig tillbaka från den ryska marknaden. Stoppet för Nord Stream 2 och raden av sanktioner fick Putin att den 14 april mana ryska företag att ”befästa de senaste årens tendens och gradvis omdirigera vår export till de snabbt växande marknaderna i Syd och Ost”.

Tankarna på att inrikta handeln på energiområdet mot Asien är inte något nytt. Redan i ”Den ryska energistrategin för perioden fram till 2020”, som antogs 2003, lyftes den inriktningen fram för att därefter ha upprepats åtskilliga gånger. Detta har konkretiserats genom en 4 740

kilometer lång pipeline (ESPO), som togs i bruk 2012 och är kapabel att föra 1,6 miljoner fat olja om dagen till Kina och Japan. Även handeln med naturgas försöker frigöra sig från det alltför stora beroendet av Europa. 2019 invigdes gasledningen Sibiriens kraft, som på sikt ska vara kapabel att till Kina överföra 38 miljarder kubikmeter om året (i jämförelse står Nord Stream 1 för 55 miljarder om året). Beijing och Moskva planerar färdigställande av ännu en pipeline som denna gång ska gå genom Mongoliet och leverera 50 miljarder kubikmeter om året till Kina. Mongoliet, som är klämt mellan dessa båda jättar som noga vakar över att inte bli för beroende av varandra, har en position som liknar Ukraina, mellan Europa och Ryssland. För att frigöra sig från alltför stort beroende av vad som finns under markytan och kunna mäta sig med USA, Qatar och Australien försöker Moskva också hävda sig när det gäller flytande naturgas. För detta gör man stora satsningar på infrastruktur, bl a utanför ön Sachalin där även japanska företag är involverade, trots sanktionerna, och på halvön Gydan (Arctic LNG), hittills i samarbete med franska TotalEnergies.

Men omdirigeringen österut sker inte problemfritt. Förutom problem av teknologisk, logistisk och finansiell karaktär som sanktionerna ger upphov till får Ryssland också förhandla med asiatiska kunder fast beslutna att utnyttja sin styrkeposition. Oberoende kinesiska raffinaderier kunde i april räkna med ett rabatterat pris på 35 dollar fatet för rysk olja jämfört med ett världsmarknadspris på över 100 dollar. Ett gyllene tillfälle: första halvåret 2022 hade Kinas import av energi från Ryssland ökat med 30 procent jämfört med året innan. På kort sikt gäller det för ledarna för det kinesiska kommunistpartiet att undvika de strömavbrott som inträffade i höstas. På lite längre sikt vill Folkrepubliken minska sitt stora beroende av kol, landets främsta energikälla. Långsiktigt är det landets säkerhet på energiområdet som styr besluten. Kina importerar tre fjärdedelar av sin oljekonsumtion och 40 procent av behoven av naturgas och är starkt beroende av de rutter till havs som USA och dess allierade kontrollerar. I november 2003 döpte dåvarande presidenten Hu Jintao detta till "Malacka-dilemmat". En blockad av sundet mellan Malaysia och den indonesiska ön Sumatra, eller av Singapore, där 80 procent av oljan transporteras skulle bli bekymmersamt för Kina. Oavsett om det sker till havs eller till lands är Moskvans förslag till leveransvägar intressant och ett komplement till de nya sidenvägar som Kinas president Xi Jinping vurmar så mycket för.

Storartad comeback för den smutsigaste energiformen

Vid sidan av Beijing har en annan förslagen figur inte missat tillfället att förse sig billigt: Indien. Trots påtryckningar från Washington har New Delhis köp av rysk olja bara ökat och gått från nästan ingenting i december till nära 700 000 fat om dagen i april, dvs 17 procent av Indiens import. Den trettioprocentiga rabatten är en orsak till denna glupskhet, som skulle vara än större om de ryska oljebolagen kunde få tag på fler fartyg. Indien är väl försett när det gäller raffinaderier och har resurser att omvandla rysk råolja till diesel, som sedan kan säljas vidare till Europa till en hygglig marginal. Sanktionernas geopolitik tar sig ibland outgrundliga vägar.

De som utnyttjar tillfället, bedragna och skojare: fyra månader efter att den ryska offensiven inleddes triumferar USA, Ryssland har kört fast och en stor klyfta avtecknar sig mellan Europa å ena sidan och Kina och Indien å den andra: EU ändrar brådstörtat var man ska få tag på gas och olja till priset av en inflation som är samhällsmässigt toxisk och medför ökade kostnader för industriproduktionen. Beijing och New Delhi, etta respektive trea i världen när det gäller energikonsumtion släcker törsten på bränsle i det ryska utbud som EU nobbar.

Under tiden är Västs konsensus om att kväva Rysslands ekonomi och tvinga landet att lämna Ukraina till förfång för den gröna energiomställningen. En av oljeindustrins påhejare, Daniel Yergin, har gett européerna en vink om hur man ska klara sig utan rysk naturgas: "Det går att bränna mer kol och producera elektricitet" och väcka liv i det nederländska gasfältet Gronigen

som stängts av miljöhänsyn (*Financial Times*, 30 april-1 maj 2022). Inträngda i ett hörn planerar både Berlin och Rom att starta om de kolkraftverk, som ställts åt sidan för att ”rädda planeten”. ”Men hur vågar ni?”, skulle kanske Greta Thunberg utbrista. Men efter den ryska invasionen upplever den smutsigaste energikällan en ny glansperiod. Energikrisen har lett till att världens konsumtion av kol exploderat till den grad att de stora gruvbolagen har svårt att möta efterfrågan.

En ond cirkel håller på att etableras: å ena sidan har sanktionerna mot Ryssland väckt till liv ett oerhört begär efter omedelbart tillgängliga och flexibla energikällor, exempelvis fossila eftersom de förnybara för tillfället svarar för knappt en tredjedel av elproduktionen. Samtidigt gör de klimatlöften politiska ledare gett, framför allt USA:s återkomst till Parisavtalet i februari 2021, att de stora finansiella intressena tvekar att ge sig in i några mer omfattande projekt. Och med fog: de har ju själva lovat att medverka till någon form av utsläppsneutralitet före år 2050 ...

Resultat, formulerat med skalpell av Bloomberg, en nyhetsbyrå på det ekonomiska området: ”Oljebolagen uppnår historiska vinstresultat, men investerar inte denna manna i ny produktion avsedd att ersättas rysk olja och gas. I stället belönar företagsledningarna aktieägarna och leder världen mot än större spänningar på energiområdet.”

Shell, Qatargas, TotalEnergies, Saudi Aramco, BP, Exxon och Chevron – de stora vinnarna på kriget i Ukraina?

Översättning: Björn Erik Rosin